

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยการสำรวจ (Examination Survey)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุ ตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น

สภาพทั่วไปของสถานที่ศึกษา

อำเภอสันป่าตอง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ มีระยะห่างจากอำเภอเมือง ประมาณ 22 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 20 นาที มีทางหลวงแผ่นดินติดต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้าน ที่สามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมได้สะดวกทุกฤดูกาล มีพื้นที่ทั้งหมด 890,586 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรทั้งสิ้น 107,146 คน ในจำนวนนี้มีผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป 3,769 คน เป็นชาย 1,801 คน และหญิง 1,935 คน (รายงานผลการพัฒนา สาธารณสุขระดับอำเภอ, ประจำปี 2532) ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ด้านการศึกษามี สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับอาชีวศึกษา 94 แห่ง มี ศึกษาคารทั้งภาครัฐและเอกชน 5 แห่ง มีโรงพยาบาลอำเภอ ขนาด 30 เตียง 1 แห่ง สถานพยาบาล 20 แห่ง คลินิกเอกชนมากกว่า 10 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โรงภาพยนตร์ ขนาดใหญ่และสถานบริการเพื่อความบันเทิงมากมาย

อาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอหางดง ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอจอมทอง ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอหางดง และอำเภอเมือง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ทิศตะวันตก ติดต่อกับกิ่งอำเภอแม่วาง มีพื้นที่ทั้งหมด 178,188 ตร.กม. มีเนื้อที่การเกษตรประมาณ 88,981 ไร่ มีพื้นที่รับน้ำจากชลประทานหลวง จำนวน 45,700 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ มีแม่น้ำสำคัญ 3 สาย คือ แม่น้ำปิง แม่น้ำชาน และแม่น้ำวาง

ภูมิอากาศ

อำเภอสันป่าตอง มีสภาพภูมิอากาศคล้าย ๆ กับอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ คือ มีอากาศเย็นสบายน่าอยู่ ลักษณะดินฟ้าอากาศเหมาะสมกับการเกษตรกรรม สามารถปลูกพืชได้เกือบทุกฤดูกาล ในฤดูหนาวอุณหภูมิต่ำสุด 4 - 5 องศาเซลเซียส และในฤดูร้อนอุณหภูมิสูงสุดประมาณ 35 - 40 องศาเซลเซียส สำหรับฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง เดือนตุลาคม และมีฝนตกชุกในเดือนกันยายน จะมีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยประมาณ 711.43 - 986.9 มิลลิเมตร/ปี

วัฒนธรรมประเพณี

อำเภอสันป่าตอง มีลักษณะไม่แตกต่างจากอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่มากนัก คือ มีศิลปวัฒนธรรมสืบทอดมาจากล้านนาไทยในอดีต มีวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นเอกลักษณ์ของล้านนาไทย ซึ่งแตกต่างจากภาคอื่น ๆ ทั้งทางด้านประเพณีและภาษาพูด ตลอดจนการแต่งกาย สภาพความเป็นอยู่เป็นคนที่มั่นนิสัยโอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใส สุขภาพเรียวร้อยเป็นกันเอง

สภาพเศรษฐกิจ

การเกษตรกรรม

ราษฎรในอำเภอสันป่าตอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักในด้านเกษตรกรรม การประกอบอาชีพการเกษตรที่สำคัญ คือ ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า กล้วย ฝรั่ง หอมหัวใหญ่ ฯลฯ

การธนาคาร

มีธนาคารของรัฐบาล 3 แห่ง ธนาคารพาณิชย์ 2 แห่ง

การท่องเที่ยว

- วัดป่าเจริญธรรม ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง อยู่ติดกับถนนสายเชียงใหม่-ฮอด ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศใต้ประมาณ 3 กิโลเมตร
- วัดพระพุทธสันติปางรังกรฯ (วัดครูบาอินธา) มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่มากในภาคเหนือ ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง ห่างจากที่ว่าการอำเภอสันป่าตองประมาณ 6 กิโลเมตร

- หนองสระเรียม เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ เนื้อที่ประมาณ 180 ไร่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบล
ยู่หว้า อําเภอสันป่าตอง ห่างจากถนนสายเชียงใหม่-ฮอด ประมาณ 1 กิโลเมตร ห่างจากตัว
อําเภอสันป่าตองไปทางทิศใต้ประมาณ 3 กิโลเมตร

การเมืองการปกครอง

การปกครองท้องที่อําเภอสันป่าตอง แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 9 ตำบล 108 หมู่
บ้าน คือ

ตำบลยู่หว้า	มี 12	หมู่บ้าน
ตำบลทุ่งต้อม	มี 9	หมู่บ้าน
ตำบลมะขามหลวง	มี 15	หมู่บ้าน
ตำบลแม่ก๊า	มี 14	หมู่บ้าน
ตำบลบ้านกลาง	มี 11	หมู่บ้าน
ตำบลท่าวังพร้าว	มี 6	หมู่บ้าน
ตำบลทุ่งสะโตก	มี 12	หมู่บ้าน
ตำบลบ้านแม	มี 14	หมู่บ้าน
ตำบลสันกลาง	มี 15	หมู่บ้าน

การปกครองท้องถิ่น

อําเภอสันป่าตอง มีสภาภิบาลในเขตการปกครอง จำนวน 2 แห่งคือ
สภาภิบาลยู่หว้า มีเขตครอบคลุม 3 ตำบล คือตำบลยู่หว้า ตำบลทุ่งต้อม ตำบล
มะขามหลวง รวม 7 หมู่บ้าน

สภาภิบาลบ้านกลาง มีเขตครอบคลุม 3 ตำบล คือตำบลบ้านกลาง ตำบลมะขามหลวง
และตำบลท่าวังพร้าว รวม 10 หมู่บ้าน

อำเภอสันป่าตองเป็นตัวอย่างหนึ่งของชุมชน ในเชียงใหม่ ที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว จากการทำเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงตนเอง เช่น การปลูกข้าว หัวหอม กระเทียม ลำไย ถั่วเหลือง และพืชไร่อื่น ๆ ที่มีชื่อเสียงมาเป็นการทำเกษตรกรรม เพื่ออุตสาหกรรมส่งออก ทำให้มีการตั้งโรงงานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปหนุ่มสาวออกไปทำงานนอกบ้านตามโรงงาน หรือเข้ามาในเมืองมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการศึกษาถึงสภาพปัญหา การดำเนินชีวิต รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการมีอายุยืนยาวของชุมชนแห่งนี้ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ที่อาจใช้เป็นตัวแทนลักษณะทางสังคมของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะผสม ระหว่างความเป็นเมืองและชนบทอยู่ ผลการวิจัยนี้อาจจะสามารถใช้เป็นประโยชน์สำหรับงานการพัฒนาคคุณภาพผู้สูงอายุส่วน หนึ่งได้

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นผู้สูงอายุทั้งสองเพศ ที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสันป่าตอง ได้มาโดยการใช่วิธีสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multistage sampling) กล่าวคือ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ตำบล และจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้จาก สูตร¹

$$\begin{aligned}n &= \frac{Z^2 \alpha pq}{6^2} \\ &= \frac{(1.96)^2 (.2) (.8)}{6^2} \\ &= 96.04\end{aligned}$$

(¹Kahn H.A. An Introduction to Epidemiology Methods. Oxford University Press, New York, 1983 : 25 - 27.)

จำนวนตำบลที่สุ่มได้ 7 ตำบล จากจำนวน 9 ตำบล และได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ตำบลยู่หว่า	17 ราย
2. ตำบลมะขามหลวง	17 ราย
3. ตำบลบ้านกลาง	14 ราย
4. ตำบลสันกลาง	14 ราย
5. ตำบลทุ่งสะโตก	13 ราย
6. ตำบลแม่ก้า	13 ราย
7. ตำบลท่าวังพร้าว	12 ราย
รวมตัวอย่างทั้งสิ้น	100 ราย

การเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ ที่ประกอบไปด้วย
 - 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล
 - 1.2 พฤติกรรมการบริโภค
 - 1.3 สิ่งสนับสนุนทางสังคม
 - 1.4 พฤติกรรมสุขภาพ
 - 1.5 ภาวะสุขภาพกาย
 - 1.6 การออกกำลังกาย
2. เครื่องมือวัดสุขภาพกาย
 - 2.1 เครื่องชั่งน้ำหนัก
 - 2.2 สายเทปวัดส่วนสูงและรอบอก
 - 2.3 เครื่องมือวัดความดันโลหิต
 - 2.4 นาฬิกาสำหรับจับชีพจร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. หาค่าความสัมพันธ์และอำนาจในการทำนายของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ Pearson Product Moment Correlation และ Stepwise Multiple Regression

PAYAP UNIVERSITY
